

Konkurrenceevne

Aa

Sidens indhold

- [Konkurrenceevnen på kort sigt](#)
- [Strukturel konkurrenceevne](#)

Konkurrenceevne er et begreb, der ofte anvendes i den økonomisk-politiske debat. Men der findes ingen entydig definition af begrebet. Ofte forstår konkurrenceevnen som danske virksomheders evne til at konkurrere med udenlandske virksomheder. Anlægges en kortsigtet vinkel på konkurrenceevnen, vil man ofte fokusere på udviklingen i valutakurser og omkostninger. En stigning i værdien af danske kroner eller højere lønstigninger end i udlandet, vil kunne gøre prisstigningerne på danske varer høje i forhold til prisstigningerne på udenlandske varer. Da taler man om forringet konkurrenceevne. Man kan også fokusere på resultaterne og se på markedsandele og betalingsbalancesaldo. Øgede markedsandele og bedre betalingsbalance tages ofte som udtryk for en bedre konkurrenceevne.

Andre gange anlægges en langsigtet vurdering. Det er fx tilfældet, når man taler om Danmarks evne til at klare sig i en globaliseret verden. Her handler det mere om at kunne fastholde en produktion og eksport på områder, der kan skabe en stor værditilvækst, en høj aflønning af arbejdskraften og en fremgang i levestandarden. Læg mærke til, at det her gælder om at indrette sig, så man kan fastholde en høj produktivitet og som konsekvens heraf et højt lønniveau, mens det på kort sigt gælder om at undgå høje lønstigninger, for at kunne klare sig i konkurrencen.

I det følgende skelnes derfor mellem *konkurrenceevnen på kort sigt* og *den strukturelle konkurrenceevne*, som har et mere langsigtet perspektiv. Forskellige metoder til måling af konkurrenceevneudviklingen vil blive undersøgt.

Konkurrenceevnen på kort sigt

Priser på eksport- og importvarer

Når man skal sammenligne priser til brug for at vurdere konkurrenceevnen, kunne et første fingerpeg være at sammenligne priser på de danske eksportvarer og priserne på Danmarks importvarer. Bytteforholdet er et indekstal for eksportpriserne i forhold til importpriserne:

$$\text{Bytteforhold} = \frac{\text{Indeks for eksportpriser}}{\text{Indeks for importpriser}} \cdot 100$$

Stiger eksportpriserne i forhold til importpriserne, vil bytteforholdet stige. Det betyder, at man kan købe flere importvarer for den samme mængde eksportvarer.

Desværre kan man ikke være sikker på at få nogen pålidelig information om konkurrenceevnen ved at se på bevægelser i bytteforholdet. Dels er det jo ikke sikkert, at de varer, der importeres, er varer, der konkurrerer med de danske eksportvarer. Hvis eksporten består af avancerede forbrugsgoder og importen af nødvendige råvarer, siger bytteforholdet ikke noget om konkurrencepositionen for danske eksportvarer. Det er heller ikke lige meget, om en stigning i bytteforholdet skyldes stigende eksportpriser som følge af stigende danske lønninger eller lavere priser på importeret brændsel.

Ændringer i bytteforholdet kan dog give væsentlig information om udviklingen i landenes udenrigshandel. I [figur 10.1](#) er vist udviklingen i bytteforholdet i handelen med varer og tjenester i fire lande, der alle i perioden har haft produktivitetsfremskridt og meget store overskud på betalingsbalancens løbende poster. Det er bemærkelsesværdigt, at landenes bytteforhold har udviklet sig meget forskelligt. Hovedforklaringen på forskellene er en forskellig produktsammensætning af eksport og import . Danmark og Norge har haft en meget gunstig prisudvikling på eksporten. For Norges vedkommende er olie- og gasprisstigninger væsentlige, mens Danmark har nydt godt af stigende prisniveau på medicinalprodukter samt en stor andel "upmarket" produkter, dvs. produkter af meget høj kvalitet, der tænkes afsat til velhavende kunder. Til sammenligning er udviklingen i Sveriges bytteforhold præget af den svage udvikling i priserne på træ og telekommunikationsudstyr.

Figur 10.1 Bytteforhold. Udvalgte lande 1990-2021 (Indeks 1990=100)

Anm: Bytteforhold for varer og tjenester baseret på prisoplysninger fra landenes nationalregnskaber. Opgjort i nationale valutaer.

Kilde: *OECD*

Real valutakurs

⋮

Med den *reale valutakurs* forsøger man at sammenholde valutakursudviklingen med prisudviklingen i Danmark og udlandet. Er værdien af danske kroner fx steget med 10 pct. i en periode, hvor de udenlandske priser er steget 10 pct. mere end de danske, vil danske varer efter omregning til fælles valuta ikke være steget i pris i forhold til udenlandske varer. Den reale valutakurs er uændret.

Den reale valutakurs (ε) kan defineres ved følgende udtryk, hvor e står for den nominelle valutakurs (pris på fremmed valuta):

$$\varepsilon = \frac{\text{Prisindeks i udlandet}}{\text{Prisindeks i Danmark}} \cdot e = \frac{P_U}{P_{DK}} \cdot e$$

Hvis fx priserne er 5 pct. højere i SEK i Sverige, end de er i Danmark i DKK, og kurseren på svenske kroner er 80 DKK pr. 100 SEK, er den reale valutakurs $1,05 \cdot 80 = 84$ DKK pr. 100 SEK. Det vil sige, at prisniveauet i Sverige efter omregning til danske kroner er 84 pct. af det danske prisniveau. I dette tilfælde vil det kunne betale sig for danskere at købe varer i Sverige. Prisen på svenske kroner er lav i forhold til prisen på svenske varer.

Hvis den såkaldte *købekraftsparitetsteori* for valutakursudviklingen holder, vil valutakursudviklingen neutralisere forskelle i prisstigninger mellem landene. Det betyder, at

den reale valutakurs vil være konstant. En konstant real valutakurs kan fortolkes som en uændret konkurrenceevne, idet det betyder, at priserne stiger lige meget i indland og udland, når der omregnes til fælles valuta.

I [figur 10.2](#) vises udviklingen i den reale kronekurs for Danmark i perioden 1995 til 2021. Over denne periode er danske varer i gennemsnit faldet 8 pct. i forhold til de udenlandske varer, når der omregnes til fælles valuta. Udviklingen i [figur 10.2](#) tyder på en forbedring af danske virksomheders konkurrenceevne.

Figur 10.2 Real effektiv valutakurs. Danmark 1995-2021

Anm: Den reale effektive kronekurs angiver udviklingen i danske priser i forhold til udlandets, målt i fælles valuta.

Kilde: [OECD](#)

Lønkonkurrenceevnen

⋮

Med beregningen af *lønkonkurrenceevnen* sammenligner man lønstigningerne i indland og udland omregnet til fælles valuta. Når man fokuserer på lønningerne frem for andre dele af omkostningerne, er det ikke, fordi lønnen altid er den vigtigste omkostning i en moderne virksomhed. Men det er den del af omkostningerne, der oftest udvikler sig forskelligt i de enkelte lande. På råvareomkostninger, maskinomkostninger og renteomkostninger er der på grund af de internationale markeder ofte en parallel udvikling. Arbejdsmarkedene er derimod meget nationale, og der kan være store forskelle på arbejdsløshed og arbejdsmarkedsforhold i forskellige lande.

Hvis man koncentrerer sig om lønomkostningerne (inklusiv sociale omkostninger) pr. time, ligger Danmark helt i top blandt vores vigtigste handelspartnere, i 2021 kun overgået af

Norge. Når man skal vurdere konkurrenceevnen, må man tage hensyn til, at høje lønninger kan modsvares af høj produktivitet, dvs. at de ansatte i nogle lande producerer mere pr. time end i andre lande. Et mere korrekt mål for lønkonkurrenceevnen er derfor lønomkostningerne pr. produceret enhed.

Figur 10.3 viser OECD's opgørelse af udviklingen i de relative lønomkostninger pr. enhed omregnet til fælles valuta. I denne opgørelse er der anvendt lønomkostninger og produktivitetstal for hele økonomien. Stigende tal betyder, at de danske lønomkostninger pr. enhed efter omregning til fælles valuta er steget mere end gennemsnittet for de lande, Danmark konkurrerer med. Over hele perioden er der derfor tegn på en nogenlunde uændret dansk lønkonkurrenceevne.

Figur 10.3 Relative enhedslønomkostninger. Danmark 1995-2021

Kilde: *OECD*

I figuren ses en tendens til, at Danmarks lønkonkurrenceevne forværres kraftigt fra 2000 til 2007, men forbedres efter 2009. Konkurrenceevneforbedringen efter 2009 er et resultat af kraftige fald i den effektive kronekurs, større produktivitetsstigninger i Danmark end i udlandet, samt lave danske lønstigninger.

I figur 10.4 er til sammenligning vist betalingsbalancesaldoen. Den stigning, der er sket i Danmarks relative lønomkostninger fra 1995 til 2009, synes ikke at have givet betalingsbalanceproblemer. Der er ikke noget, der tyder på en klar sammenhæng mellem lønkonkurrenceevne og betalingsbalance. Måske er udviklingen i lønninger ikke af afgørende betydning for konkurrenceevnen. Eller måske er saldoen på betalingsbalancen mere påvirket af konjunkturudviklingen og af overførsler af formueindkomst, end den er påvirket af konkurrenceevnen.

Figur 10.4 Betalingsbalance og relative lønomkostninger. Danmark 1995-2021

Kilde: OECD

Afsætning og eksportpræstation

⋮

En kritik mod ovenstående metoder til måling af konkurrenceevnen er, at de fokuserer for meget på priser og omkostninger. Der er mange virksomheder, der konkurrerer på helt andre parametre som design, kvalitet og service. Da det er meget vanskeligt at måle mange af disse faktorer, kan man i stedet prøve at måle resultaterne af den internationale konkurrence. En god konkurrenceevne må i sidste ende vise sig ved en god afsætning og indtjening på de markeder, hvor indenlandske virksomheder konkurrerer med udenlandske.

I figur 10.5 er vist udviklingen i den såkaldte *eksportpræstation*, der beregnes af OECD. Eksportpræstationen beregnes ved at sætte væksten i den danske eksport i forhold til den gennemsnitlige importvækst i de vigtigste aftagerlande for Danmarks eksport. Faldet i eksportpræstationen gennem perioden kan være et udtryk for, at Danmark mister markedsandele. Men der kan også være strukturelle årsager, fx at Danmark koncentrerer sin eksport på lande og varer, der vokser langsommere end gennemsnittet.

Figur 10.5 Eksportpræstation og relative lønomkostninger. Danmark 1995-2021

Kilde: OECD

Strukturel konkurrenceevne

⋮

Hvis et land er i stand til at øge sine markedsandele på områder med fremgang, vil der være basis for at sikre en høj beskæftigelse samt høj aflønning af arbejdskraft og virksomheder og dermed velstand. Disse elementer er vigtige i et lands strukturelle konkurrenceevne. Den strukturelle konkurrenceevne siger noget om virksomhedernes mulighed for at have en relativ høj indtjening og beskæftigelse i konkurrence med udenlandske virksomheder.

Der er mange forhold, der har betydning for virksomhedernes strukturelle konkurrenceevne, fx uddannelsesniveau, infrastruktur, adgang til risikovillig kapital, lovgivningsmæssige rammer, virksomhedernes evne til omstilling og teknologisk udvikling osv.

Det er ikke vanskeligt at finde indikatorer for, om den strukturelle konkurrenceevne har været tilfredsstillende i en historisk periode. Vanskeligere er det at vurdere, om den strukturelle konkurrenceevne i et land vil være tilstrækkelig til at sikre beskæftigelse, indtjening og velstand fremover. Et af problemerne er, at man ikke altid kender karakteren af den fremtidige konkurrencesituation og derfor har svært ved at pege på de vigtige faktorer i denne sammenhæng.

Det schweiziske erhvervsuniversitet International Institute for Management Development (IMD) opgør årligt en score for omkring 60 af de mest udviklede landes internationale konkurrenceevne. Denne score – *World competitiveness* – forsøger at sammenligne landenes strukturelle konkurrenceevne ved en sammenvejning af en lang række oplysninger hentet fra meningsmålinger og statistiske kilder.

Landenes konkurrenceevne ud fra godt 330 forskellige kriterier, der kan sammenfattes i fire hovedgrupper:

- *Økonomisk præstation*. Her indgår faktorer som produktionsniveau, udenrigshandel, internationale investeringer, beskæftigelse og prisniveau.
- *Effektiviteten i den offentlige sektor*, herunder offentlige finanser, skattepolitik, institutionelle rammer, erhvervslovgivning og social sikring.
- *Effektiviteten i erhvervslivet*. Her indgår produktivitet, effektiv konkurrence, finansiering, arbejdsmarked, holdninger til konkurrenceevne og globalisering.
- *Infrastruktur*, herunder trafiknet, energiforsyning, digital udvikling, forskning og udvikling samt sundheds- og uddannelsesniveau.

I tabel 10.1 vises udvalgte landes placering på ranglisten i 2022. Danmark indtager i 2022 førstepladsen på denne liste, efter gradvist at have avanceret fra en plads som nr. 15 i 2001. Danmark scorer i 2022 især højt på Effektivitet i erhvervslivet og Infrastruktur, men er sjettebedst på Effektivitet i den offentlige sektor og nummer 13 i Økonomisk præstation.

Placering på ranglisten	2022	2018
Danmark	1	2
Schweiz	2	1
Singapore	3	5
Sverige	4	8
Hong Kong	5	7
Holland	6	11
Taiwan	7	4
Finland	8	12
Norge	9	9
USA	10	6
Tyskland	15	15
Kina	16	3
Qatar	17	10

Storbritannien	23	16
Saudi Arabien	24	13
Sydkorea	27	30
Frankrig	28	51
Japan	34	53
Indien	37	50
Italien	41	49
Grækenland	47	63
Tyrkiet	52	64
Brasilien	59	67
Venezuela (sidst)	63	-

Kilde: *World competitiveness Yearbook 2022, IMD 2022 (www.imd.org)*

Tabel 10.1 World competitiveness rangliste 2022

Også OECD laver undersøgelser og sammenligninger af medlemslandenes strukturelle økonomiske problemer dog uden, at det resulterer i ranglister over landenes præstationer. Udgangspunktet er en observation af, at der er stor forskel på BNP pr. indbygger i de vestlige lande, og at nogle lande på denne baggrund har et udnyttet potentiale for at øge velfærden ved at øge deres BNP pr. indbygger i forhold til BNP pr. indbygger i de førende lande. Derfor sættes fokus på faktorer, der er drivkræfterne bag den økonomiske vækst.

OECD's årlige publikation "Going for Growth" indeholder analyser af strukturelle problemområder i de enkelte landes økonomier, vurderinger af den strukturpolitiske indsats og anbefalinger til strukturpolitiske initiativer. [Figur 10.6](#) viser en oversigt over de strukturelle problemer i dansk økonomi, som efter OECDs opfattelse er væsentlige hindringer for, at den danske økonomi kan udnytte sine vækstmuligheder fuldt ud.

Figur 10.6 Strukturelle barrierer for vækst i Danmarks økonomi.

Kilder: Economic Policy reforms: Going for growth OECD

Tilgængelig på www.oecd.org/economy-going-for-growth/

I mange lande er økonomien præget af stor offentlig gæld, udsigter til faldende arbejdsstyrke og globalisering af verdensøkonomien, hvilket sætter stor fokus på den strukturelle konkurrenceevne. I [kapitel 12](#) ses nærmere på de strukturpolitiske metoder og den strukturpolitiske indsats. Det følgende afsnit beskriver den økonomiske globaliserings omfang og vurderer, hvordan globaliseringen påvirker de makroøkonomiske vilkår.

Kommentar til indholdet? Skriv til redaktionen

← Forrige

Næste →

Globalisering

Aa 📒 ⋮

Sidens indhold

- [Indikatorer for globalisering](#)
- [Globaliseringens virkninger](#)

I samfundsøkonomien betegner globalisering en geografisk spredning af produktion af varer og tjenesteydelser, der går videre end blot import, eksport og oprettelse af datterselskaber i udlandet. Globaliseringen indebærer fx, at mange af serviceydelserne i tilknytning til produktionen hentes i udlandet, samt at virksomheder indgår i netværk på tværs af landegrænserne i form af internationale virksomhedsfællesskaber, aktieudveksling samt forsknings- og udviklingssamarbejde. Man kan derfor sige, at globaliseringen er en proces, hvor nationale markeder for varer, kapital og arbejdskraft bliver mere og mere integrerede over landegrænserne.

Historisk set er globalisering ikke noget nyt fænomen. I tiden fra industrialismens gennembrud i sidste halvdel af 1800-tallet frem til første verdenskrig skabte liberaliseringen af international handel og kapitalbevægelser samt store fald i transport- og kommunikationsomkostningerne en øget international økonomisk integration.

Når globaliseringsprocessen har fået ekstra stor opmærksomhed i de seneste årtier, skyldes det ikke blot liberaliseringen af kapitalbevægelerne, og at toldsatserne samt transport- og kommunikationsomkostningerne igen er blevet kraftigt reduceret. Udviklingen er blevet forstærket af teknologiske fremskridt inden for telekommunikation og IT. Internettets udbredelse betyder, at grænserne for, hvad der kan handles internationalt, hele tiden flytter sig. Det er blevet nemmere for virksomhederne at flytte dele af produktionsprocessen til udlandet og nemmere at købe tjenesteydelser (finansielle ydelser, rådgivende ingeniører, call-centre mv.) i udlandet.

En katalysator for disse tendenser har været de tidligere kommunistiske landes deltagelse i den internationale markedsøkonomi. Ikke alene er det blevet nemmere at flytte produktionen og handle internationalt. Åbningen af en række lavtlønslande med meget stor befolkning har

også betydet, at disse muligheder kan udnyttes i meget stort omfang. [Figur 10.7](#) giver et indtryk af lønforskellene i den globale økonomi.

Figur 10.7 Gennemsnitlige timelønninger. Udvalgte lande 2015.

Anm: De gennemsnitlige timelønninger er baseret på lønoplysninger for 15 udvalgte stillingskategorier indenfor industri og servicefag.

Kilde: *Union Bank of Switzerland. Prices and earnings 2015 (www.usb.com)*.

Indikatorer for globalisering

Det er vanskeligt at måle graden af globalisering. Der er dog adskillige tegn, der peger i retning af, at der er sket en acceleration af den internationale økonomiske integration omkring 1990.

For det første er verdenshandelen med varer i mange år vokset hurtigere end verdens samlede BNP. [Figur 10.8](#) og [figur 10.9](#) tyder på, at denne udvikling har været ekstra tydelig i de seneste tre årtier.

Figur 10.8 Indeks for vareeksport og BNP i faste priser. Verden 1950-2020

Kilde: WTO World Trade Statistical Review 2021

Figur 10.9 Handel og direkte investeringer i pct. af BNP. Verden 1980-2021

Anm: Tallene for Direkte investeringer viser beholdningstal for udlandets direkte investeringer.

Kilde: UNCTAD Database (www.unctadstat.unctad.org)

I [figur 10.9](#) ses, at der også har været en kraftig stigning i verdenshandelen med tjenesteydelser. Værdien af den internationale handel med tjenesteydelser er ikke så stor som handelen med varer, men i perioden fra 1980 til 2021 er værdien af tjenesteydelser målt som andel af verdens BNP tredoblet. Dermed har den relative stigning i handelen med tjenesteydelser været langt større end den relative stigning i handelen med varer.

Sidste afdeling af [figur 10.9](#) tyder på, at der også har været en meget kraftig stigning i de direkte investeringer i verden i perioden fra 1980 til 2021 – og i særdeleshed efter 1990. De direkte investeringer er udtryk for, at virksomheder investerer i udenlandske virksomheder, fx ved at oprette datterselskaber og underafdelinger eller ved at erhverve større aktieposter i udenlandske selskaber.

Af [tabel 10.2](#) fremgår, at tendenserne fra [figur 10.9](#) kan ses i alle verdensdele. Det er ikke kun i Europa, Asien og Nordamerika, at den stigende internationale økonomiske integration kan måles.

Pct. af BNP	1980	1990	2000	2010	2021
Vareeksport					
Europa	19,3	20,2	28,1	30,2	35,0
Nordamerika	9,3	7,9	9,6	9,9	9,0
Sydamerika	14,5	12,5	16,4	16,9	23,6
Afrika	19,8	18,9	22,5	26,2	20,5
Asien	20,2	16,2	21,6	28,3	25,4
Oceanien	14,4	13,6	17,2	17,1	20,1
Tjenesteeeksport					
Europa	4,7	5,2	7,5	9,9	13,1
Nordamerika	1,7	2,5	3,0	3,9	3,6
Sydamerika	2,5	2,7	2,7	2,6	3,1
Afrika	2,2	3,9	5,1	4,8	3,8
Asien	2,5	2,6	3,6	4,9	4,7
Oceanien	2,5	3,5	5,4	4,5	2,8
Direkte investeringer					
Europa	4,6	10,6	25,6	42,3	69,4
Nordamerika	4,4	9,9	28,1	26,3	60,0
Sydamerika	5,2	9,2	15,1	29,5	41,7

Afrika	6,6	10,8	23,3	31,5	38,5
Asien	8,7	6,4	11,9	20,4	26,3
Oceanien	13,7	23,6	30,8	40,6	44,5

Anm: Tallene for Direkte investeringer viser beholdningstal for indgående direkte investeringer. Mexico er medregnet under Sydamerika.

Kilde: UNCTAD Database (www.unctadstat.unctad.org)

Tabel 10.2 Handel og direkte investeringer i pct. af BNP. Regioner 1980-2021

En del af den stærke vækst i de direkte investeringer er udtryk for, at virksomhederne flytter en del af produktionsprocessen til udlandet. Ifølge OECD er konsekvensen, at en stigende del af verdenshandelen består af handel inden for multinationale selskaber og virksomhedsnetværk. OECD har opgjort, at andelen af importerede rå- og hjælpestoffer i industriproduktionen fra 1980 til 2003 steg fra godt 10 pct. af produktionsværdien til knap 30 pct.

Også den danske økonomi er stærkt præget af den kraftige stigning i de internationale direkte investeringer. Her viser [figur 10.10](#), at der har været en kraftig stigning i de direkte investeringer til og fra udlandet siden midten af 1990'erne. I de seneste år ses især en stigning i de danske direkte investeringer i udlandet.

Figur 10.10 Direkte investeringer til og fra udlandet. Danmark 1980-2021

Anm: Tallene for Direkte investeringer viser beholdningstal for indgående og udgående direkte investeringer.

I starten af dette kapitel blev det nævnt, at globaliseringen ikke blot omfatter international integration af markeder for varer, tjenesteydelser og kapital, men også omfatter arbejdsmarkedene. Traditionelt er arbejdskraften ikke så mobil over landegrænserne som varer og kapital, men der er dog tegn på en øget bevægelighed af arbejdskraft over landegrænserne.

Ser man i Danmark på befolkningen i den erhvervsaktive alder, er der en tydelig tendens til, at andelen af personer med udenlandsk oprindelse er stigende. [Figur 10.11](#) viser den relative stigning i antallet af 20-59-årige mænd fordelt efter oprindelse. En del af stigningen består af flygtninge og familiesammenførte og har ikke direkte noget med globaliseringen at gøre. Men det er bemærkelsesværdigt, at der i perioden fra 1980 til 2022 har været næsten en tidobling i antallet af 20-59-årige mænd med ikke-vestlig oprindelse og en firedobling med oprindelse fra andre vestlige lande, mens antallet af mænd med dansk oprindelse i perioden har været svagt faldende. OECD har fundet samme tendenser i de fleste andre OECD-lande.

Figur 10.11 Udviklingen i antal 20-59 årige mænd efter oprindelse 1980-2022

Anm: I 1980 var der blandt 20-59-årige mænd i den danske befolkning 1.294.544 med dansk oprindelse, 29.342 med oprindelse fra andre vestlige lande og 18.113 med oprindelse fra ikke-vestlige lande.

Som nævnt indebærer globaliseringsprocessen, at den internationale økonomiske integration både øges i omfang og udstrækkes til nye områder. Det betyder, at den økonomiske udvikling i de enkelte lande bliver mere afhængig af internationale forhold.

Nedenfor nævnes en række muligheder og udfordringer , som globaliseringsprocessen skaber for de nationale økonomier med et særligt fokus på den danske økonomi. I [kapitel 12](#) analyseres elementer i den danske langsigtede konkurrenceevnepolitik.

Øget produktivitet og levestandard

Globaliseringen indebærer, at varer og tjenesteydelser nemmere kan bevæge sig over landegrænserne. Det betyder, at det bliver nemmere at gennemføre en international arbejdsdeling i overensstemmelse med de komparative fordele . Mulighederne for at udnytte stordriftsfordeler i produktionen øges, ligesom det større konkurrencepres fra den internationale økonomi vil presse de indenlandske virksomheder til at producere mere effektivt. Forbrugerne vil desuden få adgang til et bredere vareudvalg. En liberalisering af handelen med varer og tjenester vil derfor betyde, at verdens ressourcer udnyttes mere effektivt, og det vil komme befolkningerne til gode i form af en øget købekraft og øget velstand.

Globaliseringen består imidlertid af mere end øget handel med varer og tjenesteydelser. Den store stigning i bevægelserne af kapital og arbejdskraft over landegrænserne er et vigtigt element i globaliseringsprocessen. Ligesom for handelen, kan man teoretisk argumentere for, at øgede internationale bevægelser af produktionsfaktorer vil øge verdens samlede indkomst .

Øget beskæftigelse

Mange steder udtrykkes der frygt for, at globaliseringen vil betyde, at den øgede import fra lavtlønslande vil reducere antallet af jobs i de gamle industriland. Der er dog ikke noget, der tyder på, at det har været tilfældet hidtil. Dels er der kommet en ekstra efterspørgsel efter de gamle industrilandenes avancerede produkter og tjenesteydelser fra de "nye" lavtlønslande. Desuden har den øgede internationale konkurrence betydet, at lønningerne er steget mindre end tidligere. Det kan være med til at øge efterspørgslen efter arbejdskraft og reducere ledigheden.

Heller ikke frygten for, at øget bevægelighed af lavtlønnet arbejdskraft vil øge ledigheden i industrilandene, har kunnet dokumenteres. Tværtimod er der tegn på, at øget international bevægelighed af arbejdskraften på længere sigt bidrager til at skabe et mere velfungerende arbejdsmarked og til at reducere den strukturelle ledighed.

Omstillingsproblemer og ulighed

Globaliseringen kan ikke undgå at påvirke indtjeningsvilkårene for virksomheder og beskæftigede i de konkurrenceudsatte brancher.

Fx vil øget handel med lavlønslande drastisk forringe afsætningsmulighederne for danske varer, der nemt kan erstattes af produkter fra disse lande. Omvendt vil danske virksomheder, der er førende i avancerede og forskningsintensive produkter, opleve en stigning i efterspørgslen i takt med, at verdenshandelen og den globale velstand øges.

I figur 10.12 er det illustreret, hvor hurtigt beskæftigelsen og indtjeningen har ændret sig i den danske tekstilindustri og medicinalindustri.

Figur 10.12 Andel af bruttoværditilvækst og antal beskæftigede i tekstilindustri og medicinalindustri. Danmark 1980-2021

Kilde: Danmarks Statistik

Når de nationale økonomier i stigende grad er udsat for international konkurrence, må man forvente, at der vil kunne ske pludselige og hurtige ændringer i konkurrencevilkår. Derfor er det vigtigt at sørge for, at landenes ressourcer er parate til at møde sådanne udfordringer. Blandt andet af denne grund er det vigtigt at have en fleksibel og veluddannet arbejdskraft og vigtigt at have virksomheder, der forstår at forny sig og udvikle nye produkter.

Der har også været frygt for, at globaliseringen ville kunne skabe øget ulighed i lande som Danmark, idet jobmulighederne for mange ufaglærte lavlønnede personer vil blive færre, mens der omvendt vil opstå mangel på højtuddannet arbejdskraft. Desuden har kritikere af

globaliseringen nævnt, at globaliseringen vil skabe øgede indtjeningsmuligheder for velstående kapitalejere i de rige lande.

De statistiske oplysninger giver ikke en klar konklusion. Under ledelse af den franske økonom Thomas Piketty er der udarbejdet en database om indkomstfordelingen i verden, der danner grundlag for en årlig rapport . Her fremgår følgende tendenser om udviklingen i indkomstfordelingen i verden i perioden fra 1980-2020:

- Der er sket en markant udjævning af indkomsterne i verden – især i den sidste halvdel af perioden.
- Uligheden mellem landene er blevet væsentlig mindre, men i gennemsnit er uligheden inden for det enkelte land blevet forøget.
- Indkomstandelen i gruppen med de 1% med højeste indkomster er øget kraftigt. Især i USA og Storbritannien. I mindre grad i Kina, Frankrig, Japan og Danmark.

I samme periode er andelen af verdens befolkning, der lever i ekstrem fattigdom mere end halveret.

Lavere inflation

Mange økonomer har nævnt globaliseringen og den stigende internationale konkurrence fra lavtlønslande som en væsentlig faktor for, at inflationsraterne har kunnet holdes på et meget lavt niveau i perioden fra slutningen af 1980'erne til starten af 2020'erne.

Den internationale Valutafond (IMF) har undersøgt globaliseringens effekt på inflationen i perioden 1977-2003. Konklusionen er, at globaliseringens direkte effekt på inflation i industrielandene har været lille. Den afgørende faktor bag faldet i inflationsraterne er en omlægning af landenes pengepolitik i løbet af 1980'erne, hvor inflationsbekæmpelse blev prioriteret meget højere end tidligere. Men IMF konkluderer samtidig, at landenes inflationsrater er blevet meget mere afhængige af internationale forhold og langt mindre følsomme overfor kapacitetsproblemer og arbejdskraftmangel i den hjemlige økonomi.

OECD er i deres undersøgelser kommet frem til lignende konklusioner⁵.

Hovedpunkter i kapitel 10

Redegør for eller svar på følgende:

- Måling af konkurrenceevne.
- Hvad er real valutakurs?
- Lønkonkurrenceevne og strukturel konkurrenceevne.

- Hvad forstår ved globalisering?
- Samfundsøkonomiske virkninger af globaliseringen.

Kommentar til indholdet? Skriv til redaktionen

[← Forrige](#)

[Næste →](#)